

militonom hrvaškim, češkim, poljskim in rusinskim, možno mu je le, ako se zateče k mednarodni „alma mater“ ob Dunavu in Muri. In zdaj pa nam kdo očitaj „panslavizem“!

(Dalje prihodnjic.)

LISTEK.

Dragojila Milek †. Dne 22. malega srpana t. l. je v Ljubljani po dolgi, zelo mučni bolezni umrla gospodičina Dragojila Milkova, upokojena učiteljica in res prava dika težavnega in odgovornega poziva svojega. Neka slovenska prislovica veli: »Če hočeš biti hvaljen, umri«, toda kar se tiče pokojnice, rěči je směti, da je ni treba povzdigati na troške resnice, temveč samó priznati nam je nje redke vrline. Tovarišica pokojnici je v 182. številki »Slov. Naroda« kratko, toda takó jedrovito in zvestó narisala nje življenje, da nam je le opozarjati na ta izborni spis. Pokojnica, rojenjá Ljubljanka (leta 1850), delala je malone do poslednjih dnij vsa leta učiteljske dóbe svoje v Koboridu in si tam postavila v srci národovem in mladine najstalnejši spomenik. Visoko naobrazena, vendar brez vse smešne napihnjenosti, véstna učiteljica, ali z ljubeznijo vladajoča mladim duhovom, pristna domcrodká, vneta za vse pristno in vzvišeno, najblažja hči in sestra, vzorna prijateljica: takó živi in živi v lepem spominu dolgo med nami cenjeno ime Dragojile Milkove! Tudi našem listu je bila ranjca udana prijateljica in sotrudnica.

— m —

Tržaško - koprski škof Matej Ravnikar, slavni pisatelj in pedagog slovenski. V spomin razkritja spominске plošče v 13. dan julija 1890. l. v njegoví rojstveni hiši na Vačah slovenski mladini poklonil *Žernej Ravnikar*, slovenski učitelj. Z eno podobo. Izdala in založila »Družba Sv. Cirila in Metoda v Ljubljani 1890. 8, 31 str. Tisek J. Blaznikovih naslednikov.« Takó se imenuje knjižica, ki je kot V. zvezek knjižnice »Družbe sv. Cirila in Metoda« prišla na svetlo. V nji nam je g. pisatelj, sorodnik vélikega našega Ravnikarja, s spretnim peresom in čutečim srcem opisal življenje in delovanje pisatelja in učenjaka škofa Ravnikarja ter mladini slovenski postavil lep vzor pravega za cerkev in narod svoj vnetega moža, da bi ga posnemala in hodila po njegovih potih. Zlasti nam je ustregel, da je korenitemu spisu svojemu dodal tudi podobo Ravnikarjevo in doslovno njegovo oporoko, ki jasno priča o Ravnikarjevem blagem srci, kakor o njegovem vedrem duhu. S to knjižico so šolske naše biblijoteke spet pridobile primeren dar, za katerega lepo zahvaljujemo g. pisatelja, kakor tudi »Družbo sv. Cirila in Metoda«, ki pod modrim in previdnim vodstvom svojim lepó napreduje in se razcvita našemú národu v čast in slavo! (Mimogredé omenjamo, da je Ravnikarjev životopis, ki je brezimno natisnjen v koledarji »Družbe sv. Mohorja« za leto 1878, in katerega navaja g. pisatelj na 12. strani svoje knjižice, spisal prof. Fr. Levec.)

Slovensko petje v preteklih dobah. Drobtińice za zgodovino slovenskega petja. Spisal, izdal in založil *Fran Rakuša*, nadučitelj. Natisnila »Narodna Tiskarna« v Ljubljani 1890, m. 8, 171 str. — Ker naravnost povemo, da nas je ta Rakuševa lična knjiga posebno razveselila; zakaj prvič nam je lep dokaz zavednosti in pridnosti slovenskega ljudskega učiteljstva, in drugič nam g. pisatelj v nji opisuje tvarino, katere se doslej v

Slovincih še nihče ni lotil. Gospod nadučitelj Rakuša si je postavil lepo, a tudi težko nalogo, povedati nam zgodovino slovenskega petja od najstarejših časov do današnjih dni. Sam priznava v predgovoru, da takó ogromno delo je možno izvršiti samó pisatelju, ki biva v velikem mestu poleg bogatih knjižnic, nikakor pa ne selskemu učitelju, ki stauuje oddaljen od onikanega središča tam na kmetih. Vender moramo pritrđiti, da se je g. Rakuša vestno pobrinil ter kolikor je bilo moči, pridno zbral in umno porabil vse, kar mu je bilo možno po raznih knjigah in časopisih, nemških in slovenskih, najti podatkov o slovenski pesmi in nje skladateljih. Knjiga obseza tri dele. V prvem govoru g. pisatelj o slovenskem petju in njega razvoji od najstarejših časov do sedanje dóbe. V njem se spominja zaslug, katere so si za slovensko petje in slovensko pesem pridobili Primož Trubar, Jakob Gallus, Adam Bohorič, Tomaž Hren, P. Nikolaj Dolar, V. sentinij, Gregor Alasia, baron Žiga Zois, Jakob Zupan, Repež, Redeskini, Linhart, Vodnik, Volkmer, Japelj, Modrinjak, Stanič, Dajuko, Jožef Lipold, Traven, Andreaš, Vodovnik, Abacelj, Slomšek in razni novejši skladatelji. V vsi knjigi nam to poglavje najmenj ugaja, ker je pisano preveč aforistično. Vender radi priznavamo, da je v njem nakopičenega mnogo lepega gradiva. — Drugi del priobčuje životopise umrlih skladateljev slovenskih. Opisani so tu precej temeljito: Fr. S. Adamič, Luka Dolinar, Jurij Fleišman, Anton Hajdrich, Josip Hašnik, Anton Hribar, Josip Kocijančič, Avgust Leban, Kašpar Mašek, Kamilo Mašek, Blaž Potočnik, Gregor Rihar, Dragotin Ripšl in Miroslav Vilhar. — Tretji del obseza životopise živečih še skladateljev slovenskih. Tukaj so opisani: Leopold Belár, Danilo Fajgelj, Anton Foerster, Franjo Gerbič, Ignacij Hladnik, P. Angelik Hribar, brata Benjamin in Gustav Ipavec, Davorin Jenko, Jožef Levičnik, Ivan Miklošič, Anton Nedved, Fr. S. Vilhar, Hrabroslav Volarič, Vojteh Valenta, Andrej Vavken in Janko Žirovnik. Lično knjigo lepšajo tudi podobe Trubarjeva, Riharjeva, Slomškova, Fr. S. Vilharjeva, Foersterjeva, M. Vilharjeva, K. Maškova, Kam. Maškova, Lebanova, Kocijančičeva, Hajdrichova in Adamičeva. Gledé životopisov in podob moramo pripomniti, da se g. pisatelj po naših mislih ni držal povsod pravega razmerja. Zdi se nam, da gre skladateljem, ki imajo posebne zasluge za razvoj slovenske pesmi, v takšni knjigi, kakor je Rakuševa, tudi več prostora. Takšni skladatelji bi morali biti opisani temeljiteje in dotičnim opisom bi se bila morala dodati na vsak način tudi podoba dotičnega skladatelja. *Riharju* n. pr. je odmerjenih polnih 12 listov, *Nedveda* pa samo jeden in še ta brez podobe skladateljeve! In vender moramo Nedveda kot učitelja, pevovodjo in skladatelja neumrjooih, deloma že národnih slovenskih pesmi imenovati *díko* slovenskih skladateljev. Le pomislimo, kaj je Nedved samó s svojim «Slavčkom» storil za razvoj slovenskega petja v naši ljudski soli! Že ta velika zasluga njegova bi bila morala g. pisatelju — učitelju biti migljaj, da bi bil tega ljubljenca našega nekoliko obširneje opisal ter spisu svojemu dodal tudi podobo njegovo. Tudi Foerster se nam zdi preskromno opisan. Toda navzlic tem pegam, moramo Rakuševo knjigo imenovati jako lepo in velezaslužno delo, katero radi in z dobro vestjo priporočamo občinstvu slovenskemu, zlasti našim pevcem in raznovrstnim pevskim društvom. Pisana je z velikim navdušenjem za to prelepo umetnost in preverjeni smo, da bode povsod vznepjala veselje do petja in z njim budila in krepila narodno zavednost. Knjiga ima tudi jako lično, prikupljivo vnanje lice ter zelo čedno tiskana in lepo vezana. Dobiva se «Narodni Tiskarni», pri knjigovezu Janezu Bonači, in pri knjigarjih Kleinmayrji in Giottiniji v Ljubljani. Broširana stoji 80 kr., elegantno vezana z zlatim obrezkom pa 1 gold. 50 kr.

Vežbovnik (Exercier-Reglement) za cesarske in kraljeve peš-čete. Poslovenil in založil *Andrej Komel pl. Sočbran*, c. in kr. major v p. Natisnila tiskarna družbe sv. Mo-

horja v Celovci 1890, 16, 63 str. — Cena 20 kr. — Ta nova vojaška knjižica obseza uvod, posamezno izobrazbo vojakov, vod, kompanijo, boj, počastenja in parade, izobraževanje vojakov, telovadbe in znake s trobilom ter je polna novih slovenskih terminov, za katere moramo neutrudnemu gospodu majorju od vsega srca biti hvaležni. Želimo, da bi si vsak Slovenec, ki služi cesarja in nosi puško na rami, omislil to lepo knjižico. Dobiva se pri raznih knjigarjih in pri g. pisatelji (Graz, Grazbachgasse 40)

Angeljček. Otrokom učitelj in prijatelj Izdal *Anton Kržič*. V. zvezek. Tiskala »Katoliška Tiskarna« v Ljubljani 1890, 8, 48 str. — Cena? — Med slovenskimi pisatelji, ki s primernimi knjigami zalagajo naši mladini namenjene šolske knjižnice, moramo v prvi vrsti imenovati g. kateheta Antona Kržiča, izdavatelja »Angeljčka«, katerega V. zvezek nam je došel pred nekaj tedni. Reči moramo, da se je ta zvezek g. Kržiču posebno posrečil in veselje je gledati otroke, kako slastno ga beró. G. izdavatelj je pa v tej knjižici zbral tudi dokaj lepe pesniške, pripovedne in zabavne tvarine ter vse olepšal s kratkočasnimi in lepimi podobnicami. V tem zvezku beremo zanimive doneske gg. J. E. Kreka, Rad. Silvestra, P. Bohinjca, A. Mešveda, Fr. Riharja i. dr. Kdor hoče razveseliti male svoje otroke, ki znajo že brati, naj si omisli to lepo knjižico.

Grška in rimska mythologija. Med najrabnejše učne in priročne knjige o grškem in rimskem bajeslovju spada znana nemška knjiga Viljelma Stolla, katera je vsakemu priidnemu gimnazijalcu dobro znana. Ker se je zadnja leta v nekatere nižje gimnazije uvedla slovenščina kot učni jezik in se tudi latinščina poučava s slovenskim učnim jezikom, bilo je želeti, da naši gimnazijalci tudi iz mitologije dobodo slovensko pomožno knjigo v roke. Tej potrebi je ustregel g. prof. *Lavoslav Koprivšek* v Rudolfovem s tem, da je Stollovo mitologijo poslovenil ter jo priobčil v 27—34. zvezku *Krajčeve »Narodne biblioteke.«* Velezaslužno delo g. prof. Koprivška je prvo te vrste v našem slovstvu; zato mu želimo obilo uspeha ter knjigo priporočamo učiteljem in učencem po naših gimnazijah.

Narodne legende za slovensko mladino. Nabral, izdal in založil *Anton Kosi*, učitelj v Središči, I. zvezek, natisnil W. Blanke v Ptuj 1890, m. 8, 39 str. — Cena iztisku 18 kr. — G. Kosi se je lotil jako lepe in hvalevredne naloge, zbrati in na svetlo dati národne legende, primerne šolski naši mladini, in to svojo nalogo je takoj s I. zvezkom jako častno rešil. V knjižici, ki leži pred nami, priobčil je 21 národnih legend in to 1 o sv. Gregorji, 2 o sv. Martinu in 19 legend o Kristusu in sv. Petru. Res, da je večina teh legend bila že natisnjena v »Vrtcu«, v »Glasniku« in »Popotniku«, a raztresene po teh, zvečinoma strokovnih časopisih niso bile mladini naši pristopne. Iz mnogih legend nam odseva lepi pripovedni dar in prijazni humor našega preprostega národa in tudi vsebina ni spotakljiva. Rokopis je pred natisom pregledal in pohvalil č. g. Ivan Skuhala, dekan v Ljutomeru. Želimo, da bi nas g. Kosi kmalu oveselil z II. zvezkom.

Iskrice. Zbirka pesmij in povestij. Spisal *Janko Leban*, učitelj v Avberu pri Sežani. II. zvezek. Založil in tiskal Rudolf Milic v Ljubljani 1890, 16, 48 str. Cena po 15 kr., s pošto po 17 kr. zvezek. — Pisatelj je drobno, a lepo knjižico svojo poklonil slovenski mladini, katera mu bode za zlate nauke in mične pesmi in povesti gotovo hvaležna. Knjižica nam podaja 12 pesmic, 4 povesti, dva poučna spisa v pripovedni obliki in kratek životopis princa Evgna. G. pisatelj ostro pazi na lepo in pravilno jezikovno obliko; rekli bi skoraj, da je časih še prevelik purist. Neče nam n. pr. iti v glavo, zakaj bi bilo »skrušen« boljše nego »skesan«. Želeli bi dalje, da bi pri pisanju tujih svojjskih imen posnemal modre svéte o. Stanislava Škrabca ter ne pisal n. pr. Marlborough, Malplaquet, ker mladina in sploh preprosti ljudje takih tujk ne znajo izgovarjati. Take besede naj bi se pisale takó, kakor jih izgovarjamo. Mimogrede omenjamo, da

slednji, a, e, ni der letzte, ampak jeder: slednje veselje (št. 46.) zatorej ni »das letzte Vergnügen«, ampak »jedes Vergnügen«. Malokatero besedo pisatelji naši tako mučijo, kakor ta nesrečni slednji.

Spisi Krištofa Šmida. IX. zvezek: »Hmeljevo cvetje«. — »Marijina podoba«. Poslovenil *P. Florentin Hrovat*. Tiskal in založil J. Kravec v Novem Mestu 1890, 8, 102 str. — Cena zvezku po 30 kr., trdo vezanemu 40 kr. — Krištofa Šmida prištevamo še vedno med najboljše in nepokvarjeni mladini najpriljubljenejše pripovedovalce in marsikdo med nami se še tožno spominja tistih srečnih mladih let, ko je spise njegove prebiral z rosnimi očmi. Čč. oo. frančiškani v Rudolfovem so si izbrali lepo nalogo, povesti tega izbornega pripovedovalca mladini naši podati v novi, tudi v jezikovnem oziru hvalevredni izdavi, ki je doslej dospela do IX. zvezka ter obseza zgoraj imenovani dve lepi povesti. Knjiga bodi šolskim knjižnicam in vsem, ki hočejo otrokom svojim podati kaj tečnega berila, toplo priporočena.

Slovenski zemljepisni atlas. (Vabilo na naročbo) V rokopisu imam pripravljen slovenski zemljepisni atlas, ki bode v prvi vrsti raznovrstnim slovenskim šolam primeren. Ako dobim dovolj naročnikov, hočem ga sam založiti, čeravno se mora vtakniti v tako delo veliko denarja. Uljudno vabim torej vsesкупno slovensko občinstvo na obilo naročbo prvega slovenskega šolskega zemljepisnega atlasa, čegar cena bode 1 glđ. Naročnine ni treba naprej pošiljati. *Ivan Lapajne*, šolski ravnatelj.

Za „Narodni Dom“! Menda ni samo nas Slovencev, ampak bolj ali manj sploh človeška slabost, da se marsikatero lepe ideje z velikim in obćim veseljem poprimemo ter z navdušenjem začnemo za njo delati, ali, ker se ne dá v kratkem času uresničiti, začne navdušenost, začne zanimanje za idejo pešati, ker nam v obće nedostaja one železne vstrajnosti, ki ne odneha, dokler ni namen dosežen. Tako se godi pri nas tudi ideji »Narodnega Doma«. Ali ni vredna, da bi našla vztrajnega zanimanja in podpore pri vseh Slovencih? Ali nima »Narodni Dom« naposled lastnina Matice Slovenske, torej lastnina vseslovenskega društva, postati in njega letne dohodke v pospeševanje slovenske literature izdatno pomnožiti? In vendar se je število teh, ki še za »Narodni Dom« kaj žrtvujejo, zelo zelo skrčilo. Da bi pa to zanimanje po vsem ne nehalo, ampak se od časa do časa prebujalo, za to skrbeti je glavni namen »Krajcarskemu društvu«, ki je tako rekoč eksekutivni organ društva »Narodni Dom«. Po knjižnicah z znamkami je nabralo po krajcarjih in desetnicah že skoraj deset tisočakov. Ali zanimanje za te knjižnice je skoro popolnoma nehalo. Zvesto svojemu načelu, katero je izraženo v njegovem imenu, po majhnih pa mnogoštevilnih žrtvicah nabrati velike svote, izmislilo si je nekaj novega. Hotelo je namreč te majhne žrtvice prikleniti na nekatere vsakdanje potrebščine olikanih zavednih Slovencev, ter tako odpreti trajen vir dohodkom za »Narodni Dom«. Društvo je namreč takole sodilo: Ako daš prijatelju ali znanecu vizitnico, ako mu naznaniš kak vesel dogodek, na pr. svojo zaroko ali poroko, ako mu pismo pišeš in se vse to zgodi na takem popirju, ki je okrašen, ne s kakim monogramom ali s kako rožico ali kako enako shćico brez pomena, ampak z znamenjem, ki priča, da se udeležiš žrtev za skupne narodne namene, in ki vrhu tega kaže čedno podobico katerega izmed slavniš Slovencev, ki se jih s ponosom in s hvaležnostjo spominjamo, potem ima gotovo taka vizitnica, tako naznanilo, tak list za zavednega Slovence še poseben pomen in posebno vrednost, katere navadni popir ne more imeti, ker to so potem tako rekoč vidna znamenja rodoljubja med nami.

Te ideje, katero so na podoben naćin naši bratje Čehi že davno v korist »Ustředni Matice Školské« uresničili, poprijelo se je »Krajcarsko društvo«, ki ima po izpremenjenih svojih pravilih zdaj tudi pravico tiskovine v svoj namen izdavatí, ter je dalo podobice

štírih slavnih Slovencev: Vodnika, Prešerna, Slomška in Bleiweisa v različnih okvirih in različni velikosti, v jedni ali dveh barvah natisniti na vizitnice, naznanilne kartone, liste in zavitke za pisma. Podobe so krasno izdelane, tisek in popír je od prve tvrdke v tej stroki v Avstriji in tako smemo biti prepričani, da podamo Slovencev eleganten **narodni popír**, katerega bodo gotovo prav veselí.

Bodi vsem rodoljubom priporočeno, da začnejo zdaj posnemati naših bratov na severu tega, ter med seboj si le od **«Krajcarskega društva»** izdane vizitnice in naznanila in pisma pošiljati. Vizitnice pa bi se dale še o marsikateri drugi prilíki rabiti, nego se zdaj navadno rabijo. Kako lepa je na pr. na Češkem razširjena navada, da dragim in zaslužnim pokojnikom na krsto polagajo vence, lire in jednake stvari, sestavljene iz samih takih vizitnic, na katere so prijatelji, znanci in častitelji zapisali svoje ime poleg kaknega primernega reka ali verza, ali pa tudi vencem med liste vtikajo take vizitnice; gotovo posnemanja vredna navada! Naznanilni kartoni pa bodo tudi narodnim društvom lahko služili v njih namene, v naznanila, vabila, programe, plesne rede i. t. d. Vsi ti popírji bodo res nekoliko dražji od navadnih, pa gotovo bodo rodoljubom tako ugajali, da bodo prav radi neznatne žrtvice polagali na žrtvenik **«Narodnega Doma»**. V kratkem bode po časnikih se natančneje razglasilo, po kaki ceni, in po katerih trgovcih se bode ta **«narodni popír»** prodajal.

Odbor «Krajcarskega društva».

Prirodopisne novice. Neki učenjak iz Ljubljane nam poroča te zanimive prirodopisne novice: Po Vipavskem je mnogo velikih ščipavcev ali skorpijonov, katere ljudje lové ter jih v velikih množinah pošiljajo lekarničarjem na Dunaj, ki delajo iz njih takozvano skorpijonovo olje. Trgovina s skorpijoni je relativno znatna. Ker pa so se večkrat pritoževali poštni služniki, da so jih pičili skorpijoni, ki so se pošiljali v zabojih ali koških, vprašala je deželna vlada kranjska deželni zdravstveni svet, kakó bi bilo pošiljati skorpijone, da bi poštним uradnikom ne bili opasni in da bi tudi ubogi ljudje, ki lové in razpošiljajo skorpijone, ne imeli velikih troškov. Deželni zdravstveni svet je nasvetoval, naj se skorpijoni razpošiljajo v luknjičastih zabojih ali sodčkah, ki so pritrjeni v drug večji luknjičast zaboj ali sod. Tako imajo živali dovolj zrakú in ne morejo nikogar pičiti. —

Doktorju *G. J. M. Ederju*, voditelju c. kr. učnega zavoda za fotografijo na Dunaji, posrečilo se je nedavno fotografirati oko t. j. sliko na očesni mrežni kožici kresnice (*Lampyrus splendidula*). Iz te fotografije se dá posneti, kakó daleč vidi ta drobna živalca. Slika na očesni mrežni kožici kaže jasno blizu 350 korakov oddaljeni stolp Schottenfeldske cerkve, cerkveno okno, na okno prilepljeno žrko *R* in celó skozi okno notranjost cerkve. Ta fotografija nam priča, do kakšne popolnosti je že dospela ta lepa umetnost, na drugi strani pa tudi dokazuje, da žuželke s svojimi zloženimi očmi vidijo dalje, nego se je mislilo doslej (Primeri **«Mittheilungen aus der k. k. Lehr- u. Versuchsanstalt für Photographie und Reproductionsverfahren in Wien, Juli, 1890.»**)

„Ljubljanski Zvon“

izhaja po 4 pole obsežen v veliki osmerki po jeden pot na mesec v zvezkih ter stoji vse leto 4 glđ. 60 kr., pol leta 2 glđ. 30., četr let 1 glđ. 15 kr.

Za vse neavstrijske dežele po 5 glđ. 60 kr. na leto.

Posamezni zvezki se dobivajo po 40 kr.

Lastniki in založniki: **Fr. Levec** i. dr. — Izdajatelj in odgovorni urednik: **Fr. Levec**
Uredništvo in upravníštvo v *Ljubljani*, v Medijatovi hiši na Dunajski cesti, 15.

Tiska **«Narodna tiskarna»** v Ljubljani.